

Timothy W. Ryback

Κι όμως, ο Χίτλερ ήταν φανατικός βιβλιόφιλος...

►Μια διεξοδική μελέτη της προσωπικής βιβλιοθήκης του ηγέτη του Τρίτου Ράιχ -η οποία αριθμούσε 16.000 τόμους- ανιχνεύει τις ιδέες, τις σκέψεις και τις εμμονές του.

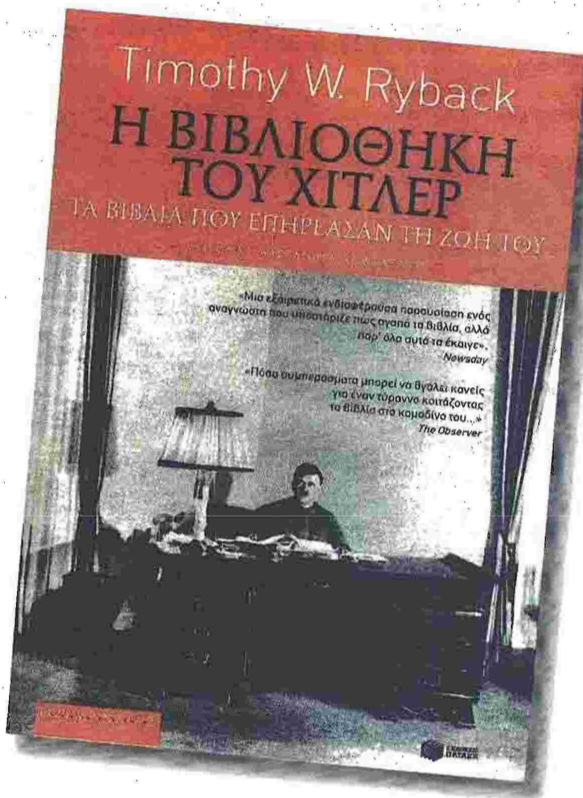
ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΑΪΛΑΚΗ

Το 1953 ο Ρέι Μπράντμπερι, ένας από τους επιφανέστερους συγγραφείς της επιστημονικής φαντασίας, έγραψε ένα βιβλίο με τον παράξενο τίτλο «Φαρενάιτ 451» - αυτή είναι η θερμοκρασία στην οποία καίγονται τα βιβλία. Η υπόθεση εξελίσσεται σε μία κοινωνία του μέλλοντος όπου η μνήμη και η γνώση αποτελούν έγκλημα, τα βιβλία είναι απαγορευμένα και η εξάρτηση του μέσου πόλη από την οθόνη της τηλεόρασης εκλαμβάνεται ως υπέρτατο αγαθό. Σε μια τέτοια κοινωνία, η δουλειά των πυροσβεστών είναι να αναζητούν και να καίνε τα βιβλία, τα οποία θεωρούνται εξ ορισμού επικίνδυνα γιατί αποσοβούν τους ανθρώπους από τους φρενήρεις ρυθμούς της παραγωγής και τους κάνουν να σκέφτονται και να ονειρεύονται. Αυτή, όμως, η απαγόρευση δεν έγινε από τη μία στιγμή στην άλλη.

Προηγουμένως, ήταν οι ίδιοι οι άνθρωποι που παραμέρισαν τα βιβλία και δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για την περαιτέρω κατάργησή τους: Οι ρυθμοί της καθημερινότητας γίνονταν όλο και πιο έντονοι, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει αρκετός χρόνος για διάβασμα. Κάπως έτσι, το περιεχόμενο του κάθε βιβλίου συμπυκνώνεται, ξανά και ξανά, μέχρι που κατέληξε σε μερικές προφορικές φράσεις, δηλαδή αρκετά σύντομο ώστε να είναι εύπεπτο και να μην απαιτεί χρόνο. Σε αυτές τις συνθήκες, λέει ο Μπράντμπερι, οι άνθρωποι είναι κατά βάθος δυστυχισμένοι: Η ζωή τους είναι άδεια, αλλά δεν μπορούν να καλύψουν το κενό που νιώθουν με κάτι ουσιαστικό. Και αυτό γιατί απλώς δεν γνωρίζουν πια τι είναι σημαντικό στη ζωή, δεν είναι ικανοί πλέον να σκεφτούν. Ακόμα και τα λόγια τους είναι λόγια κενά, μιλάνε χωρίς να λένε απολύτως τίποτα. Είναι αλήθεια τόσο εφιαλτική η προοπτική ενός κόσμου χωρίς βιβλία; Ο Μπόρχες είχε δώσει -σε ανύποπτο χρόνο- τη δική του απάντηση: «Αν' όλα τα εργαλεία του ανθρώπου, το πιο εκπληκτικό είναι, χωρίς αμφιβολία, το βιβλίο. Τα άλλα είναι προεκτάσεις του σώματός του. Το βιβλίο, ωστόσο, είναι προέκταση της μνήμης και της φαντασίας του».

Ο Timothy Ryback με οδηγό τα βιβλία κατορθώνει να διεισδύσει στο μυαλό του ηγέτη του Τρίτου Ράιχ

Και, όμως, η ιστορία των απαγορευμένων βιβλίων είναι μακρά και εξαιρετικά ενδιαφέρουσα - βιβλία που θεωρήθηκαν αιρετικά για τη θρησκεία, προσβλητικά για τη ρήθ και τις πεποιθήσεις της εκάστοτε εποχής, αλλά και αποκαλυπτικά ή επαναστατικά, αφού η ανάγνωσή τους θεωρείτο επικίνδυνη για τα καθεστώτα, διότι ενθάρρυναν την ανατροπή τους.

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Σε κάθε περίπτωση, η πρώτη καταστροφή βιβλίου στην πυρά έγινε στην Κίνα και δεν είναι άλλη από την καταδίκη των «Αναλέκτων» του Κομφούκιου: το περίφημο βιβλίο κήκε το 250π.Χ. από τον Κινέζο Αυτοκράτορα και μαζί του όσοι βρέθηκαν να το έχουν στην κατοχή τους. Όσο για την πυρκαγιά της Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας έμεινε για πάντα ανεξιχνίαστη, αλλά οι προσπάθειες των Χριστιανών και των Ρωμαίων να καταπολεμήσουν την αρχαία πνευματική κληρονομιά θα αποτύχουν για αιώνες τα χαρακτηριστικά επιδημίας. Αλλωστε, ένα τεράστιο κεφάλαιο της απαγόρευσης βιβλίων αφορά σίγουρα την Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία: Το «Index Librorum Prohibitorum» που εξέδωσε η εκκλησιαστική αρχή για να ορίσει τα «επικίνδυνα» συγγράμματα, ήδη από τον 16ο αιώνα θα περιελάμβανε -μεταξύ άλλων- έργα του Κοπέρνικου, του Γαλιλαίου και του Βολταίρου. Όπως και να 'χει, «κάθε βιβλίο που καίγεται, φωτίζει τον κόσμο», είπε κάποτε ο Ralph Waldo Emerson, υπονοώντας ότι μερικά από τα πιο επδραστικά βιβλία όλων των εποχών βρέθηκαν κάποια στιγμή στην πυρά. Εάν, πάντως, κάποιος θέλει να ανατρέξει σε μία από τις πλέον φημισμένες περιπτώσεις βιβλίων που τυλίχθηκαν στις φλόγες επειδή ήταν «επικίνδυνα», αρκεί να αναζητήσει μια

μόνο ημερομηνία: Στις 10 Μαΐου του 1933 στην πλατεία Bebelplatz, στο Βερολίνο, ο υπουργός προπαγάνδας της ναζιστικής Γερμανίας Γκέμπελς διοργάνωσε μία εθνική πυρά βιβλίων: δεκάδες χιλιάδες βιβλία ρίχθηκαν στη φωτιά - έργα του Μαρξ, του Τόμας Μαν, του Μπρεχτ και του Κάφκα, μαζί με πλήθος άλλα που θεωρούνταν απειλή για τους ναζί, τυλίγονταν στις φλόγες σαν σε ένα παράξενο τελετουργικό μιας βάρβαρης φυλής.

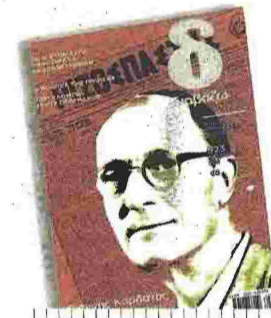
Είναι, λοιπόν, λογικό να σκεφτεί κανείς ότι όποιος είναι ικανός για κάτι τέτοιο, μάλλον δεν θα πρέπει να εκτιμάει ιδιαίτερα τα βιβλία - να το πούμε κομπιά. Και όμως, ο Αδόλφος Χίτλερ υπήρξε φανατικός βιβλιόφιλος - όπως διαφαίνεται από αυτήν την ιδιότυπη βιογραφία του Γερμανού δικτάτορα μέσα από τις αναγνώσεις του. Και πράγματι, ο Timothy Ryback με τη «Βιβλιοθήκη του Χίτλερ» (εκδ. Πατάκη) επιχειρεί πλάγιως ένα μοναδικό ψυχογράφημα του ανθρώπου που αιματοκύλισε την Ευρώπη. Προσφέροντας μια διεξοδική μελέτη της προσωπικής βιβλιοθήκης του ηγέτη του Τρίτου Ράιχ -η οποία αριθμούσε 16.000 τόμους- ανιχνεύει τις ιδέες, τις σκέψεις και τις εμμονές του. Και, βέβαια, είναι απορίας άξιον πώς ένας θαυμαστής του Σαίξπηρ και μανιώδης αναγνώστης βιβλίων, μπόρεσε να διαπράξει τέτοια εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.

Ο Timothy Ryback, συνδυάζει ευφύως τις αρετές του φιλόλογου, του ψυχολόγου, του ιστορικού και του βιογράφου μ' αυτές ενός ιδιότυπου ντετέκτιβ, που με οδηγό τα βιβλία κατορθώνει να διεισδύσει στο μυαλό του ηγέτη του Τρίτου Ράιχ. Ένα εκπληκτικό -από κάθε άποψη- βιβλίο, για τα βιβλία, αλλά και για την αξία τους, η οποία συχνά υπερβαίνει την ευφυΐα των αναγνωστών τους...

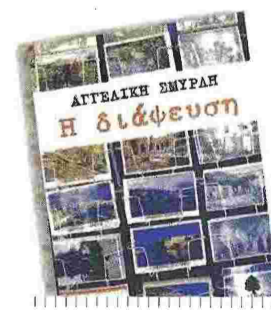
ΠΙΕΡ - ΑΝΤΡΕ ΤΑΓΚΥΕΦ
«Τι είναι αντισημιτισμός;»
Εστία, σελ. 87

Τι είναι αντισημιτισμός; Ποιες ιδέες, ποια πάθη και ποια συμφέροντα γεννούν και αναζωπυρώνουν το ρατσιστικό μίσος κατά των Εβραίων; Ποια είναι τα βασικά αντισημιτικά στερεότυπα και πώς αναπαράγονται; Ο Γάλλος φιλόσοφος, πολιτειολόγος και ιστορικός των ιδεών Πιέρ - Αντρέ Ταγκυέφ, με αυτό το πρόσφατο δοκίμιο του παρουσιάζει πυκνά και ολοκληρωμένα το ιστορικό, φιλοσοφικό και πολιτικό πανόραμα της γέννησης, της ανάπτυξης και της θεματικής του αντισημιτισμού.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
«Διαβάζω»

Το κεντρικό αφιέρωμα του τεύχους Νοεμβρίου (No 523) ξαναφέρει στην επικαιρότητα το σπουδαίο Έλληνα διανοητή, ιστορικό και κριτικό λογοτεχνίας Γιάννη Κορδάτο (1891-1961), με αφορμή τη διπλή επέτειο 120 χρόνων από τη γέννησή του και 50 χρόνια από το θάνατό του. Στο πλαίσιο του αφιερώματος, εξετάζονται και οι λόγοι που γενικότερα οδηγούν στην επιστροφή στο έργο ανεξάρτητων και τολμηρών διανοητών του παρελθόντος. Τα κείμενα του αφιερώματος έγραψαν οι Σπύρος Κακουριώτης, Αλέξης Ζήρας, Παναγιώτης Στάθης, Σπύρος Παναγιωτίδης, Βαγγέλης Χατζηβασιλείου και Χριστίνα Μυγδάλη.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΜΥΡΝΗ
«Η διάψευση»
Κέδρος, σελ. 220

Ορκάν, ένας Τουρκοκύπριος γιατρός που ζει στο κατεχόμενο μέρος της Κύπρου, αναστατώνεται από την είδηση ότι με τη μέθοδο του DNA αναγνωρίστηκαν τα οστά του Οδυσσέα, που από το καλοκαίρι του 1974 βρισκόταν στους καταλόγους των αγνοουμένων. Η επιθυμία του Ορκάν να παραστεί στην κηδεία του Οδυσσέα είναι μεγάλη, αφού στην εφηβεία του είχε δεθεί μαζί του με πολύ στενή φίλια. Στο διάστημα που μεσολαβεί ως την κηδεία, αναπόφευκτα θα ζωντανέψουν στη μνήμη του τα χρόνια που πέρασαν.

Νέες Εκδόσεις